

Een geschenk uit Rusland

Door Henk Hiddingh

Het Biochron in het Noorder Dierenpark te Emmen is een museum met als thema de ontwikkelingsgeschiedenis van het leven op aarde. Via de exposities in dit museum - waarin niet alleen fossielen en mineralen, maar ook tal van levende planten en dieren te zien zijn - maakt de bezoeker als het ware een wandeling door de tijd.

Eén van de inleidende exposities van het Biochron behandelt de verschillende wijzen waarop fossielen kunnen ontstaan. Hier wordt duidelijk gemaakt hoe versteningen ontstaan, wat het verschil is tussen een steenkern en een afdruk, waarom er meer waterbewoners dan landbewoners als fossiel worden gevonden etc. Ook zijn er voorbeelden te zien van heel bijzondere conserveringstoestanden, zoals die van de barnsteenfossielen: Spinnen, mieren en muggen die tientallen miljoenen jaren puntgaaf bewaard bleven in fossiele boomhars.

Speciale aandacht is er voor de mammoet, de olifantachtige die vanaf het Saalien grote delen van het noordelijk halfrond bevolkte. Getuige de enorme hoeveelheden fossiele resten van mammoeten die in de loop der tijd verzameld zijn, moet het plaatselijk een talrijk voorkomende diersoort zijn geweest.

In Nederland zijn, op de Sovjet Unie na, de meeste resten van mammoeten gevonden; zandzuigerijen, grindputten en zeker niet in de laatste plaats de netten van de Noordzeevissers schijnen onuitputtelijke bronnen van mammoetfossielen. Alleen de harde delen - skeletdelen en gebitselementen - zijn in Nederland bewaard gebleven.

In de noordelijke delen van de Sovjet Unie, waar de permanent bevroren toendrabodem als een 'super diepvries' fungeert, zijn ook zachte lichaamsdelen van mammoeten bewaard gebleven. Op een paar plaatsen zijn hier zelfs complete kadavers aangetroffen.

Voor al door deze vondsten is de mammoet één van de best bekende ijstijdzoogdieren. De gevonden kadavers lieten zien dat mammoeten een dikke vacht hadden. Soms bevatten de

eveneens bevroren magen nog resten van het voedsel dat de dieren aten. Hieruit bleek dat het voedsel hoofdzakelijk uit toendra-planten bestond.

Vanzelfsprekend hoopte het Noorder Dierenpark haar expositie over fossilisatie te kunnen completeren met een stukje mammoethuid en/of haar uit de Sovjet Unie.

Hiertoe werd contact gezocht met de Sovjet-ambassade in Den Haag en met de Russische Akademie van Wetenschappen, echter zonder het gewenste resultaat.

Ten einde raad werd besloten om een direct verzoek aan de toenmalige president Andropov te richten. Hierop kreeg het Noorder Dierenpark van het Zoologisch Instituut te Leningrad het bericht, dat in opdracht van de president een stukje mammoethuid en een pluk mammoetwol waren verstuurd naar Emmen. Mede dankzij de inspanningen van de Nederlandse ambassade te Moskou zijn huid en haar, ongeveer een jaar na de gedane toezegging, in goede conditie in Emmen aangekomen.

Het stukje huid meet $\pm 20 \times 20$ cm en is afkomstig van de linker wang van een oude mannetjesmammoet. Het dier werd in 1978 gevonden bij Chatanga op het schiereiland Tajmyr. Op de huid is geen haar meer aanwezig. Deze mammoet is ± 53.000 jaar geleden gestorven op ongeveer 70-jarige leeftijd.

De wol behoorde toe aan het beroemde baby-mammoetje dat in 1977 gevonden werd bij Magadan. Het dier bevond zich in de oever van de Kaprylia, een zijrivier van de Kolyma. Door erosie van de rivieroever kwam het kadaver aan het licht. Het mammoetje was 6 - 8 maanden oud toen het stierf, ongeveer 40.000 jaar geleden.

SUMMARY

The author describes a piece of mammoth skin and a sample of mammoth hair obtained by the Biochron (Zoo of Emmen, Netherlands). Both have been found in the permafrost zone in the USSR. The hair sample is from the famous young mammoth from Magadan.

Educatieve dienst Noorder Dierenpark
Postbus 1010
7801 BA EMMEN